

**ศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูลเพื่อสร้าง
กระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา**
**The Study of Using Malay Vocabulary in Southern Thai
Dialect in Satun for Creating the Students' Learning Process**

*ศอลาฮุดดีน สมาอูน**
*Solahuddin Samaun**

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล เพื่อสร้างการเรียนรู้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล ใช้เครื่องมือวิจัยในเชิงคุณภาพและปริมาณโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการคิด ลงมือทำ ถอดบทเรียน และสรุป ผลของการวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกวนโดน และอำเภอละงู จากคำศัพท์ 12 หมวดคำศัพท์จำนวน 602 คำ สามารถแสดงข้อมูลการใช้ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล คือ อำเภอเมือง มีการใช้คำศัพท์ภาษามลายูมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมา คือ อำเภอกวนโดน คิดเป็นร้อยละ 23.42 และ อำเภอละงู คิดเป็นร้อยละ 19.3 จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชน และสรุปถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ : ภาษามลายู ภาษาไทยถิ่นใต้สตูล กระบวนการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research was to study the use of Malay vocabulary in Southern Thai dialect in Satun to creating the learning process. Both qualitative and quantitative research instruments were used to collect the data of Malay vocabulary in Southern Thai dialect in Satun. The questionnaire and the interview in depth were applied to elicit the participation of students' thinking process, taking actions, decoding and concluding the lessons. The result of this study was obtained from the field trip data collection in three districts which were Mueang Satun District, Kuan Don District and La-gnu District respectively. The vocabulary in the study consisted of 602 words from 12 categories. The result revealed that the mostly used of Malay in Satun Southern dialect is in Muang Satun District which accounts for 27%.The moderately used is in Kuan Don District accounts for 23.42%, and the

* อาจารย์ภาษามลายู โปรแกรมภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Malay Lecturer, Foreign Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University

least used in La-gnu District accounts for 19.3%. In addition, the result of this study can promote the students' learning process in constructing the research instruments for collecting data in the community and decode the lessons through cooperative learning.

Keyword : Malay language, Southern Thai dialect in Satun, Learning process

บทนำ

สตูลเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ตอนใต้ของประเทศไทยทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกหรือเรียกว่าทะเลอันดามัน และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับประเทศมาเลเซีย ความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดเป็นแบบสังคมพหุลักษณะ มีความหลากหลายของวัฒนธรรม ทำให้จังหวัดสตูลมีต้นทุนทางด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ การอยู่ร่วมกันทั้งคนไทย จีนและมลายูเป็นหนึ่งเดียว ในส่วนวิถีของคนในพื้นที่เองก็มีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่สวยงาม เช่น มีการจัดงานฮารีรายอของชาวมลายูมุสลิม มีการจัดสงกรานต์ของชาวไทย และการจัดงานวันตรุษจีนของชาวจีน เป็นต้น ซึ่งทางผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในพื้นที่ อีกทั้งเป็นการพัฒนาด้านการศึกษาภาษาในอาเซียน ซึ่งประเทศไทยนั้นนับเป็นสมาชิกหนึ่งของประเทศอาเซียน ประกอบไปด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน สิงคโปร์ เวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชาและไทย และเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรอาเซียนพูดภาษามลายู (ฟาเดลล์ หะยีฮาระสะ, 2555, น.5) ในกลุ่มของสมาชิกอาเซียนภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร แต่ภาษามลายูก็นับว่าสำคัญไม่น้อยกว่าภาษาอังกฤษ เพราะคนส่วนใหญ่ในประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และบางส่วนของสิงคโปร์ รวมทั้งภาคใต้ของประเทศไทยที่ใช้ภาษามลายู เช่น ปัตตานี นราธิวาส ยะลา บางส่วนของสงขลาและสตูล ซึ่งในจังหวัดสตูลเองมีหลายชุมชนที่ยังรักษาวัฒนธรรมด้านภาษามลายู กล่าวคือ มีการพูดหรือดำเนินชีวิตที่คล้ายกับวิถีชีวิตคนในรัฐเปอรลิส รัฐเคดาห์ของประเทศมาเลเซีย และจังหวัดสตูลนั้นยังคงอยู่ในสภาพที่มีพื้นที่พูดมลายู และพื้นที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้สตูลทรงผลให้เกิดปรากฏการณ์ของการยืมคำที่น่าสนใจและน่าวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อกล่าวถึงภาษามลายูหลายท่านมักเข้าใจว่าเป็นภาษาที่เรียนรู้ได้ลำบากเนื่องจากสองภาษาดังกล่าว (ภาษาไทยและภาษามลายู) มีที่มาของรากศัพท์บางคำที่เหมือนกัน เพราะในอดีตก่อนที่อิสลามจะเข้ามาในพื้นที่แหลมมลายู คือ ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 7-13 ศาสนาฮินดูและพุทธได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมลายู (Ismail Hussein, 1966, p. 112) การเปลี่ยนแปลงครั้งแรกของภาษามลายูได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย โดยเฉพาะภาษาสันสกฤตที่ใช้ในศาสนาฮินดู ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในภาษามลายูมีการยืมคำจากภาษาสันสกฤต เช่นภาษาไทยว่า ราชา ภาษามลายูว่า รามา (raja) ภาษาไทยว่า มหา ภาษามลายูว่า มาฮา (maha) ภาษาไทยว่า สามี ภาษามลายูว่า ซัวมี (suami) และมีคำในภาษามลายูอีกหลายคำที่มีการยืมคำจากภาษาสันสกฤต ซึ่งเหมือนในภาษาไทยที่มีคำที่ยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้สตูลที่ยืมคำโดยตรงจากภาษามลายู เช่น ตีม้า คือขันตักน้ำ ลาต้า คือ อาการตกใจ ตาลำ คือ ถาด อาเล็ม คือ ความรู้ (ภาษาไทยถิ่นใต้สตูล) เพราะในอดีตภาคใต้ของประเทศไทยและมาเลเซียสองพื้นที่ดังกล่าวมีประวัติศาสตร์ร่วม ทำให้มีการยืมคำในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการเตรียมตัวที่ดีในการอยู่ร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน คือการใช้ภาษาไทยในการเชื่อมโยงกับภาษาเพื่อนบ้านเพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่สามารถเชื่อมโยงกับภาษาประเทศเพื่อนบ้านโดยการใช้ภาษาสันสกฤตเป็นฐานในทางภาคเหนือของประเทศไทยนั้นสามารถใช้ภาษาไทยเชื่อมโยงกับภาษาเพื่อนบ้านเช่น ภาษาลาว เพราะภาษาไทยกับภาษาลาวนั้นมีความเหมือนสูง เมื่อมีการสื่อสารสามารถที่จะเข้าใจได้ เช่น ภาษาไทย ไฟจราจร ภาษาลาว ไฟอานาจ ร้านถ่ายรูป ภาษาลาว ร้านแหกตา เป็นต้น ดังนั้นควรใช้ภาษาไทยเชื่อมโยงกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในบริบทพื้นที่

ของตนเองเพื่อให้เด็กไทยลิ้มความเป็นอัตลักษณ์ของภาษาตนเอง อีกทั้งสามารถเชื่อมโยงกับภาษาอื่น ๆ ของประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างง่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล
2. เพื่อสร้างการเรียนรู้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา 12 หมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

หมวดอวัยวะของมนุษย์ หมวดลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติ หมวดลักษณะกริยา และ ความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ หมวดสัตว์ หมวดอาชีพ การงาน หมวดบ้านที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในบ้าน และ สำนักงาน หมวดอาหาร หมวดเครื่องแต่งกาย หมวดโรคภัยไข้เจ็บและการรักษา หมวดบุคคล เครือญาติ สังคม หมวดศาสนาและ ประเพณี และหมวดเครื่องแต่งกาย

ขอบเขตในด้านพื้นที่

จังหวัดสตูลถือว่าเป็นพื้นที่วิจัยและใช้การเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในพื้นที่อำเภอต่างๆ เหตุผลเพราะแต่ละพื้นที่นั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยมีพื้นที่ดังนี้

1. พื้นที่อำเภอเมือง ผู้วิจัยได้เลือกบ้านทุ่งวิมาน ตำบลบ้านควน เพราะเป็นหมู่บ้านที่ติดกับชุมชนที่พูดภาษามลายู (มลายูถิ่นสตูล)
2. พื้นที่อำเภอควนโดน ผู้วิจัยเลือกบ้านควนโต๊ะแหลง ตำบลควนโดน เพราะว่าเป็นพื้นที่ที่ติดกับชายแดนมาเลเซียเขตแดนวังประจันติดกับรัฐเปอร์ลิส ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคนไปมาซื้อของในตลาดเสาร์และอาทิตย์อย่างหนาแน่น
3. พื้นที่อำเภอละงู ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ บ้านหัวทาง และบ้านลาหงา ตำบลละงู เหตุผลเพราะเป็นพื้นที่ห่างไกลจากพื้นที่ใช้ภาษามลายู และพื้นที่รอบ ๆ ของชุมชนดังกล่าว มีชาวไทยพุทธอาศัยอยู่ใกล้ ๆ

ประชากร

จำนวนประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้กำหนดจำนวนประชากรพื้นที่ละ 5 คน ต่อ นักศึกษาที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นที่ละ 7 คน 2 กลุ่ม และ จำนวนนักศึกษา 6 คน 1 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับวิจัยจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ กระบวนการในการเก็บข้อมูลดังกล่าวใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview)อย่างไม่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์จากประชากรผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เป็นลักษณะแบบสัมภาษณ์ และทางผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษา ตรวจสอบ เพื่อนำไปคิดค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์และทดลองนำไปใช้ก่อนการลงพื้นที่จริง

กระบวนการเก็บข้อมูล

1. ประชุมออกแบบเครื่องมือโดยนักศึกษาที่ลงเก็บข้อมูลจำนวน 20 คน มีการออกแบบเครื่องมือได้ แบ่งเป็นสองส่วนในส่วนแรกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้ให้สัมภาษณ์ ในส่วนที่สองนั้นเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ภาษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วย ชื่อ ที่อยู่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ส่วนข้อมูลทางภาษานั้นได้แบ่งออกเป็น 12 ประเภท

2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแบ่งให้นักศึกษาออกเป็น 3 พื้นที่ สัมภาษณ์ปราชญ์ 5 คน ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอควนโดน นักศึกษา 7 คน ส่วนพื้นที่อำเภอละงู จำนวนนักศึกษา 6 คน ต่อปราชญ์ 5 คน เพราะจำนวนนักศึกษาที่ลงพื้นที่ทั้งหมด 20 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูล ให้แต่ละกลุ่มในพื้นที่เก็บข้อมูลได้จัดพิมพ์และสรุปจำนวนคำศัพท์ที่ได้และจะเรียงลำดับประเภทจากมากไปน้อย

4. ถอดบทเรียน เมื่อเสร็จจากการวิเคราะห์ข้อมูล มีการประชุมเพื่อมาถอดบทเรียนทบทวนปัญหาและอุปสรรคในการลงพื้นที่พร้อมทั้งได้มีการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์ นักวิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ในเชิงคุณภาพและปริมาณ พร้อมทั้งข้อมูลจากกระบวนการมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นเนื้อหา รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลของการศึกษา

การศึกษาคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สามารถแสดงการใช้ภาษามลายู โดยอธิบายความเป็นสังคมพหุลักษณะทางภาษาได้อย่างกลมกลืนในความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การใช้ภาษาของคนในพื้นที่ทั้งสมัยอดีตและปัจจุบัน ตามสภาพภูมิประเทศ ประชากร ประวัติศาสตร์ บริบททางการศึกษา ความเป็นวัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเชื่อโยงของคนในท้องถิ่น หมวดหมู่ที่มีการใช้ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้ที่สุดคือ

ตารางที่ 1 คำศัพท์ภาษามลายูที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สุด หมวดอาหาร

อำเภอเมือง	อำเภอควนโดน	อำเภอละงู	ความหมาย
[pasmoːt] <ปัสโมัด>	[pasmoːt] <ปัสโมัด>	[pasmoːt] <ปัสโมัด>	อาหารพื้นเมืองของจังหวัดสตูล มีลักษณะคล้ายสลัดแขก
[cuco] <จูโจ>	[cuco] <จูโจ>	[cuco] <จูโจ>	ขนมฝักบัว

ลำดับที่หนึ่ง คือ หมวดอาหารถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนทุกสังคมย่อมมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีความเป็นเฉพาะตามลักษณะพื้นที่ ตามสภาพภูมิประเทศ และประวัติความเป็นมาของคนในพื้นที่ อาหารสามารถสะท้อนความเป็นตัวตน ผ่านความเป็นมาและภาษาที่ใช้เรียก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอาหารในจังหวัดสตูลมีความเป็นเฉพาะและมีความหลากหลายมากกว่าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งชื่ออาหารส่วนใหญ่เป็นชื่อภาษามลายูถิ่นสตูลที่ใช้เรียกเหมือนในประเทศมาเลเซียทางตอนเหนือ คือ รัฐเปอร์ลิส และรัฐเคดาห์เมื่อนำคำศัพท์หมวดอาหารในภาษามลายูมาใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สุดแล้วมีการใช้ในรูปแบบการทับศัพท์ เช่น คำ <ปัสโมัด><จูโจ> เป็นต้น

ตารางที่ 2 คำศัพท์ภาษามลายูที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สุด หมวดของศาสนา และประเพณี

อำเภอเมือง	อำเภอควนโดน	อำเภอละงู	ความหมาย
[tunaŋ] <ตูหนัง>	[tunaŋ] <ตูหนัง>	[tunaŋ] <ตูหนัง>	การหมั้นหมาย หรือ คู่หมั้น
[saːkaːt] <ซาก้าด>	[saːkaːt] <ซาก้าด>	[saːkaːt] <ซาก้าด>	การจ่ายชะกาด หรือการให้ทานตามหลักศานากำหนด

ลำดับที่สอง คือ หมวดของศาสนา และประเพณี ส่วนใหญ่คนในพื้นที่จังหวัดสตูลนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งในความเป็นศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีลักษณะเฉพาะ มีกฎ จารีต ที่ชัดเจน โดยใช้อัลกรุอันและอัลหะดิษเป็นรัฐธรรมนูญในการดำเนินชีวิต คำศัพท์ในหมวดศาสนา หรือประเพณีส่วนใหญ่จะเป็นภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอาหรับ เหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้หมวดคำศัพท์ภาษามลายูได้รับอิทธิพลจากภาษาอาหรับในหมวดที่เกี่ยวกับประเพณี และศาสนานั้น เพราะเป็นภาษาที่ต้องใช้ในการประกอบศาสนกิจในชีวิตประจำวัน หรือเป็นคำศัพท์ที่ใช้ที่มีความเกี่ยวข้องกับช่วงเทศกาลตามศาสนากำหนด ซึ่งถ้าแทนด้วยคำที่เป็นภาษาอื่นๆ ไม่สามารถอธิบายบริบททางศาสนาเหมือนกับคำศัพท์ที่เป็นภาษาอาหรับ เช่น คำว่า <ชาก้าด><ตุนัง> เป็นต้น

ตารางที่ 3 คำศัพท์ภาษามลายูที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล หมวดบุคคล เครือญาติ และสังคม

อำเภอเมือง	อำเภอควนโดน	อำเภอละงู	ความหมาย
[ma.ʔ] <หมะ>	[ma.ʔ] <หมะ>	[ma.ʔ] <หมะ>	แม่
[pa.ʔ] <ปะ>	[pa.ʔ] <ปะ>	[pa.ʔ] <ปะ>	พ่อ

ลำดับที่สาม หมวดบุคคล เครือญาติ และสังคม เมื่อมองครอบครัวของคนมลายูมุสลิมในอดีตเป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ และนิยมปลูกบ้าน ใกล้ๆ กัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างพี่น้อง หรือสมาชิกในครอบครัว เห็นได้ว่าสังคมมุสลิมในอดีตนิยมไปมาหาสู่กัน ในแต่ละวันหลายครั้งและสมาชิกทุกคนก็มีความสนิทสนม มีการพบปะกันทุกวัน และมีการใช้คำเรียกเครือญาติที่เป็นภาษามลายู เป็นส่วนใหญ่ เช่น <โตะ><แน><โตะแน><กะห์><มะ><ปะ> เป็นต้น คำที่ใช้เรียกเครือญาติส่วนใหญ่ไม่เพียงเป็นคำที่ใช้เฉพาะในครอบครัวเท่านั้น เพราะคนมลายูมุสลิมถือว่าคนที่นับถือศาสนาเดียวกัน คือ พี่น้องกัน ถึงแม้เป็นคนที่ไม่รู้จักกัน ดังนั้นเห็นได้ว่า ปรากฏการณ์การเรียกชื่อในเครือญาติสามารถปรากฏในทุกสถานที่ที่มีมุสลิมอาศัยอยู่ เช่น ณ ร้านอาหาร แม้คำที่เป็นผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม มักจะเรียกชื่อ แทนด้วยคำว่า <มะ>หรือ <กะห์> ถ้าเจอผู้ชายที่มีอายุมากกว่าใช้ คำว่า <ปะ>หรือ <บัง> เป็นต้น

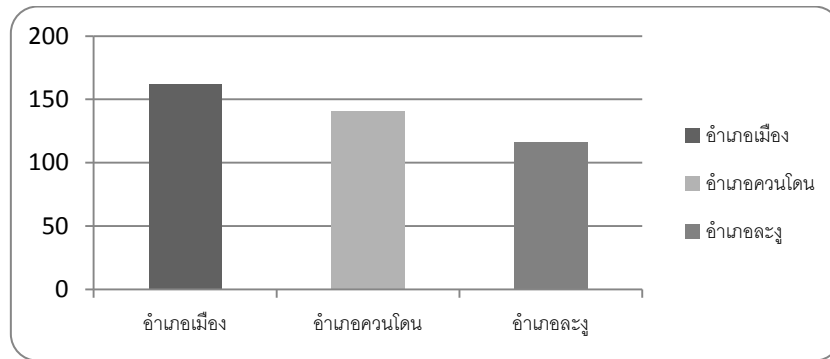
ตารางที่ 4 คำศัพท์ภาษามลายูที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล หมวดสัตว์

อำเภอเมือง	อำเภอควนโดน	อำเภอละงู	ความหมาย
[mu.sə.ŋ] <มุสัง>	[mu.sə.ŋ] <มุสัง>	[mu.sə.ŋ] <มุสัง>	ชื่อชะมดชนิดหนึ่ง
[pa.miləŋ] <ปามีหลัง>	[pa.miləŋ] <ปามีหลัง>	[pa.miləŋ] <ปามีหลัง>	เป็นชื่อปลาชนิดหนึ่ง

ลำดับที่สี่ หมวดสัตว์ เนื่องจากจังหวัดสตูลมีลักษณะภูมิประเทศเป็นทั้งเทือกเขา และทะเลอันดามัน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งธรรมชาติที่มีสัตว์ป่าหายาก หรือสัตว์ป่าที่ควรอนุรักษ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ด้วยชนิดสัตว์นานาชนิดที่มีในท้องถิ่น ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติทะเลบัน เป็นอุทยานแห่งชาติที่ไม่ใช่ทางทะเล แต่เป็นการเรียกชื่อหนองน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการยุบตัวของพื้นดินในอดีต มีสัตว์หายากนานาชนิด เป็นคางคก จะเรียกชื่อในภาษามลายูว่า katakpuru ในภาษาไทยถิ่นใต้สตูลเรียกว่า <จะปู> และ<มุสัง> สำหรับทรัพยากรสัตว์ทางทะเลแล้ว จะมีชนิดของปลาที่เรียกภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล เช่น <ปามีหลัง> เป็นต้น

ลำดับที่ห้า หมวดคำกริยาของมนุษย์ ลำดับที่หก หมวดที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในบ้าน ลำดับที่เจ็ด หมวดเครื่องแต่งกาย ลำดับที่แปด หมวดอาชีพ การงานลำดับที่เก้า หมวดโรคภัย ไข้เจ็บ และการรักษาลำดับที่สิบ หมวดวัน เดือน ปี ลำดับที่สิบเอ็ดหมวดลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติและลำดับที่สิบสองหมวด อวัยวะนับว่ามีปริมาณคำศัพท์ภาษามลายูน้อยที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละจำนวนคำศัพท์ที่เก็บข้อมูลทั้งหมดจำนวน 602 คำ

ตารางแผนภูมิแท่งข้างต้นอธิบายข้อมูลจากการลงพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอควนโดน และอำเภอละงู จากคำศัพท์จำนวน 602 คำ จาก 12 หมวดคำศัพท์ สามารถแสดงข้อมูลการใช้ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูล คือ อำเภอเมือง มีการใช้คำศัพท์ภาษามลายูมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมา คือ อำเภอควนโดน คิดเป็นร้อยละ 23.42 และ อำเภอละงู คิดเป็นร้อยละ 19.3 ซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาของ รัตติยา สาและ (2534) ได้แก่ ตำบลเจ๊ะบิลัง ตำบลท่ามะลัง ตำบลปุย ตำบลบ้านควน และตำบลฉลุงมีการสื่อสารในภาษามลายูถิ่นสตูล ส่วนพื้นที่อื่น ๆ นั้นจะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สตูลในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการใช้คำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตูลในพื้นที่อำเภอเมืองยังคงมีคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้จำนวนมาก รวมกับสภาพภูมิศาสตร์ทางภาษาที่ใช้ภาษามลายูถิ่นสตูลที่มีบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น ตำบลเจ๊ะบิลัง ตำบลท่ามะลัง ตำบลปุย ตำบลบ้านควน และตำบลฉลุง มีพื้นที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันเป็นปัจจัยสนับสนุนการใช้ภาษามลายูถิ่นสตูลในพื้นที่นี้ และมีอิทธิพลต่อภาษาไทยถิ่นใต้สตูลเป็นจำนวนมากกว่าบริเวณอื่นๆในส่วนของ 3 พื้นที่ที่ได้เก็บข้อมูลไม่มีความแตกต่างในการออกเสียงของคำศัพท์ภาษามลายู

ผลของกระบวนการเรียนรู้

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยเน้นการใช้ข้อมูลในท้องถิ่นมาประยุกต์ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษามลายู โดยค้นหาชุมชนที่มีต้นทุนด้านภาษามลายู และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโลกมลายู จังหวัดสตูลเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีต้นทุนที่กล่าวมาด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเลือกสามพื้นที่ซึ่งมีบริบทแตกต่างกันไปและมองความเชื่อมโยงในบริบทของภาษามลายูมากที่สุด สร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีกิจกรรมประชุมวางแผน ออกแบบเครื่องมือ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ประชุมถอดบทเรียนและประชุมสรุปงาน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการวิจัยเกิดผลเป็นกระบวนการ 5ร คือ รวมพล ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุป และร่วมปดิตินดี

ภาพที่ 1 ภาพแสดงแผนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ที่มา: ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ มุลนิธิพลังนิเวศและชุมชน (2559)

1. **รวมคน** คือ เปิดรับสมัครนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาหลาย ซึ่งแต่ละปีได้แก่นักศึกษาที่เรียนรายวิชานี้เป็นจำนวนน้อยร้อยคน มีกระบวนการสรรหานักศึกษาที่สมัครใจที่จะเรียนรู้อย่างจริงจังจึงไม่มีกระบวนการบังคับ จึงเกิดผลของการรวมพลอย่างแท้จริง

2. **ร่วมคิด** คือ แต่ละคนที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ที่สมัครใจ ดังนั้นการสร้างกระบวนการในเรื่องการคิดเป็นสิ่งที่สะดวกขึ้น เริ่มมีการระดมความคิดในทุกกระบวนการก่อนการลงพื้นที่ ออกแบบเครื่องมือ และจนถึงการวางแผนกำหนดการลงพื้นที่

ภาพที่ 2 ภาพแสดงการประชุมออกแบบเครื่องมือ

ที่มา: มิสกีน ปุนยัง (2559)

กระบวนการเรียนรู้ด้านการออกแบบเครื่องมืองานวิจัย เป็นกระบวนการออกแบบเครื่องมือโดยนักศึกษาก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง กระบวนการนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบร่างเครื่องมือเก็บข้อมูลงานวิจัย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลคำศัพท์ในแต่ละพื้นที่คือ พื้นที่อำเภอเมือง พื้นที่อำเภอควนโดน และพื้นที่อำเภอละงู โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นสามกลุ่มตามพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายในกระบวนการระดมคำศัพท์ได้เตรียมไว้ทั้งหมดมี 12 หมวดหมู่ คืออวัยวะของมนุษย์ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติลักษณะกริยา และความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ สัตว์ อาชีพ การงาน บ้าน ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในบ้านและสำนักงาน อาหาร เครื่องแต่งกาย โรคภัยไข้เจ็บ การรักษา บุคคล เครื่องญาติ สังคมศาสนา ประเพณี และเวลา วัน เดือน ปี

3. **ร่วมทำ** คือ เมื่อลงพื้นที่นักศึกษาทุกคนได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ไม่ว่าเรื่องการจัดคำถาม เรื่องการปรับตัวเข้าหาชุมชน จนกระทั่งการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนเป็น กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่ทั้งสิ้น

ภาพที่ 3 ภาพแสดงลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ที่มา: มิสกีน ปุนยัง (2559)

4. **ร่วมสรุปบทเรียน** คือกิจกรรมการถอดบทเรียนนับว่าเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่สร้างการเรียนรู้ให้กับ นักศึกษาที่ลงพื้นที่ ช่วยมาแบ่งปันความรู้ที่ได้ลงพื้นที่ อีกทั้งเป็นการระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่ ว่าสิ่งที่ได้อยู่แล้วทำอย่างไรให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 ภาพแสดงถอดบทเรียนหลังลงพื้นที่

ที่มา: ฮัสนิดา สมาฮูน (2559)

กิจกรรมถอดบทเรียนหลังจากการลงพื้นที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันถึงปัญหา และอุปสรรคในการเก็บข้อมูลโดยมีการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการลงพื้นที่ของแต่ละพื้นที่มาแบ่งปันกัน แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการระดมความคิดและส่ง ตัวแทนนำเสนอและสรุปเกี่ยวกับจุดเด่น และจุดอ่อนของพื้นที่นั้นๆ

5. **ร่วมรับผลจากการกระทำ** คือ กิจกรรมประชุมสรุปและปิดโครงการ เป็นกิจกรรมที่นักศึกษามี ความรู้สึกดีใจที่ได้เข้าร่วมโครงการและมีความรู้สึกเสียใจเมื่อต้องปิดโครงการ เพราะโครงการนี้สามารถสร้าง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนที่ได้ลงพื้นที่อีกด้วย

สรุป

ข้อค้นพบของการศึกษาคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลมีรูปแบบ การใช้ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตุล 5 ลักษณะดังนี้ 1. การทับศัพท์ หมายถึง การนำคำศัพท์ภาษามลายูมาใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์เช่น Tunang ภาษามลายูเป็น [tunaŋ] ตูหนัง ในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลความหมายคือคู่มั่น 2. มีการเปลี่ยนแปลงโทนเสียงและสำเนียงของคำศัพท์ภาษามลายูเป็นไปตามโทนเสียงและสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้สตุล ซึ่งโทนเสียงของภาษามลายูนี้น้อยอยู่ในรูปเสียงสามัญหรือเป็นลักษณะภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ เช่น Cucur ภาษามลายู เป็น [cuco] จูโจ ใน ภาษาไทยถิ่นใต้สตุลความหมายคือ ขนมหักบัว 3. มีการลดรูปคำศัพท์ภาษามลายู หมายถึง มีการตัดพยางค์จากคำศัพท์ภาษามลายูเดิมมี 3 พยางค์เหลือ 2 พยางค์จาก 2 พยางค์ เหลือ 1 พยางค์เช่น Sembahyang ภาษามลายูเป็น [maŋaŋ] มาหยัง ในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลความหมายคือ ละหมาด Emak ภาษามลายู เป็น [ma.ʔ] หมะ ใน ภาษาไทยถิ่นใต้สตุลความหมายคือ แม่ 4. มีการผสมคำศัพท์ภาษามลายูกับคำศัพท์ภาษาไทย เช่น ผ้า (ภาษาไทย) Serban (ภาษามลายู) เป็น [phá. sá.ra baŋ] ผ้าซาระบัน ในภาษาถิ่นใต้สตุลความหมายคือ ผ้าโพกศีรษะสำหรับผู้ชาย 5. มีการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะ ʝ ในภาษามลายู เป็น [j](ช) เมื่อมีการใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลเช่น Raja ภาษามลายู เป็น [raʃa] ราชา ในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลความหมายคือ กษัตริย์คำศัพท์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจและมีความเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาเฉพาะในพื้นที่ สิ่งที่น่าเสียดายในอนาคตคำเหล่านี้มีอาจมีให้ลูกๆหลานๆได้เรียกขานต่อไป เพราะทั้งหมดนั้นขาดการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนใหญ่ได้ยืมการเรียกขานผ่านผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้เสียชีวิตภูมิปัญญาที่มีการเรียกขานก็สูญหายไปพร้อมกับการสูญเสียชีวิตของปราชญ์ในพื้นที่ เช่น คำว่า [co]โจ (การนำกะลามาทาด้วยปูนขาวแล้วแขวนบนต้นไม้ที่กำลังออกผลเพื่อป้องกันการขโมยจากคนและสัตว์เป็นภูมิปัญญาคนในอดีต)เด็กในพื้นที่ ณ ปัจจุบันไม่รู้จักคำศัพท์นี้ เพราะไม่สามารถพบหาการนำภูมิปัญญาแบบนี้มาใช้ในสวนผลไม้ต่างๆดังนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลคำศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทยถิ่นใต้สตุลมาบูรณาการกับกระบวนการเรียนในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งได้นำนักศึกษาลงพื้นที่เก็บข้อมูล (Learning by doing) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรม 5 ร. คือ รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และร่วมรับผลจากการกระทำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ภาษามลายูนอกห้องเรียนอีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมงานวิจัยแบบบูรณาการด้านภาษาในกลุ่มภาษาประเทศเพื่อนบ้านเช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน เป็นต้น เพราะการให้ความสำคัญกับประเทศเหล่านี้เพื่อช่วยยกระดับความเป็นศูนย์กลางอาเซียนของประเทศไทยในอนาคต
2. ผู้วิจัยมีความรู้สึกยินดีหากงานวิจัยนี้สามารถนำไปแก้ไขปัญหาด้านภาษามลายูในการสื่อสารให้กับเจ้าหน้าที่ที่ย้ายมาใหม่ในพื้นที่ชายแดนใต้ และเกิดความภาคภูมิใจให้กับผู้วิจัย ถ้างานวิจัยชิ้นนี้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหการสอนภาษามลายูในประเทศไทย และหวังอย่างยิ่งว่าจะมีผู้มีอำนาจในเชิงนโยบายมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสอนภาษามลายูในอนาคต อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาภาษาเพื่อนบ้านในประเทศไทยอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ ไรทยะวณิช. (2534). การศึกษาเรื่องคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นยะลา ปัตตานี และนราธิวาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จริยา หนูดี. (2554). การจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ด้วยเกณฑ์ระดับสูง พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เจริญ สุวรรณรัตน์. (2534). การศึกษาคำและความหมายในภาษาไทยถิ่นใต้ ตำบลพิเทน กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจ๊ะอับดุลลาห์ หล่งปุเต๊ะ. (2502). ประวัติย่อของจังหวัดสตูล. พระนครศรีอยุธยา: ไทยการพิมพ์.
- ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. มุสลิมในสังคมและชุมชน. (ม.ป.ป.). สืบค้น 25 กันยายน 2559, จาก http://www.banrainarao.com/column/learn_commu
- พัฒน์ เพ็งผลา. (2554). บาลีสันสกฤตในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฟาเดลล์ หะยีฮะระสะ. (2555). ภาษาและวัฒนธรรมมลายู. กรุงเทพฯ: พริ้งดิง.
- รัตติยา สาและ. (2534). ภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรวิทย์ บารู และคณะ. (2553). พจนานุกรม มลายูถิ่นปัตตานี-ไทย ไทย-มลายูถิ่นปัตตานี. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิไลลักษณ์ เล็กศิริรัตน์. (2539). สำนวนไทยถิ่นใต้: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- อาลีสา คุ่มเคี่ยม. (2546). ศึกษาคำยืมภาษามลายูที่ชาวไทยมุสลิมจังหวัดสตูล สามระดับอายุใช้ในชีวิตประจำวัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Liaw, Yock Fang, & Abdullah Hassan. (1994). *Nahu Melayu moden*. Kuala Lumpur: Fajar Bakti.
- Ismail Hussein, & Tan Sri Datuk. (1966). Study of traditional Malay literature. The Journal Malayan Branch, Royal Asiatic Society, 39, 2.